

Гранде до Суль, а решта розселилися по штатах Парана, Санта-Катарина, Сан-Паулу, де займалися переважно сільським господарством, у тому числі виробництвом кави.

В Аргентині українські переселенці здебільшого компактно мешкали в провінціях Місьйонес та Буенос-Айрес[4].

Поряд із незворотною (постійною) трудовою трансатлантичною еміграцією українського населення наприкінці XIX – поч. XX ст. досить широким масштабам набула сезонна заробітчанська еміграція зі Східної Галичини, Північної Буковини та Закарпатської України до Великої Британії, Данії, Німеччини, Португалії, Румунії, Франції, Швеції, Швейцарії та інших європейських країн. Українці-заробітчани працювали як у сільському господарстві, так і на заводах, фабриках та копальнях[4].

Таким чином, українці через ряд соціально-економічних причин: аграрне перенаселення регіону, сповільнені темпи розвитку економіки, низький життєвий рівень, розгорнули активний емігрантський рух в США, Канаду, країни Латинської Америки в кінці XIX ст. На сучасному етапі соціально-економічне становище українців залишається важким. Змінився на гірше демографічний стан нашого суспільства. Коли джерелом першої хвилі масової еміграції був надлишок сільського населення (Україна тоді мала найвищий у Європі природний приріст населення через високу народжуваність), то зараз при катастрофічній депопуляції українського народу через низьку народжуваність і високу смертність, коли українське село, по суті, вимирає, й рівень безробіття в ньому сягнув 80%, Україна перетворилася на постачальника за кордон переважно інтелектуальної, висококваліфікованої й дешевої робочої сили. Близько 30 % українських учених працює на науку й економіку розвинутих країн. Статус українців за кордоном має регулюватися правовими нормами. Вони мають бути захищеними, адже є частиною світового українства.

Література.

1. Електронний ресурс – Режим доступу: <http://slovoprosvity.com.ua>
2. Електронний ресурс – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Електронний ресурс – Режим доступу: <http://etn.iatp.org.ua>
4. Електронний ресурс – Режим доступу: <http://resource.history.org.ua>
5. Електронний ресурс – Режим доступу: <http://veche.kiev.ua/journal/310/>
6. Енциклопедія українознавства (загальна частина). — Київ, 1995 р.

АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА НАСІННЯ СОНЯШНИКУ В УКРАЇНІ

*Курган В.О., Романова Р.Р., Харківський національний технічний університет
сільського господарства ім. П. Василенка*

Науковий керівник – к.е.н., доцент Зайка С.О.

Олійне виробництво України є стратегічною, ключовою і однією з найбільш ефективних галузей народного господарства. Вітчизняні підприємства на території України соняшник, як польову культуру, почали вирощувати в середині XIX ст. Напрямок до виробництва та реалізації насіння соняшнику і продуктів його переробки пояснюється попитом на рослинні олії на ринку світової торгівлі в якості продуктів харчування та компонентів біопалива. Серед світових виробників Україна посідає перше місце за валовим збором насіння соняшнику, який є традиційною олійною культурою країни. За даними Державної служби статистики останніми роками в Україні виробляється 12-13,6 млн. тонн соняшнику [1].

У зв'язку з високим попитом на насіння соняшнику, низькою собівартістю та прибутковістю виробництва цієї культури відбулось значне розширення посівних площ соняшнику. Так, до 1997 року посівні площі соняшнику були на рівні 2 млн. га, а з 2003 року – вийшли за межі 3 млн. га, і врешті в 2015-2016 роках – перевищили 6 млн. га (табл. 1).

Україна вже протягом декількох років є провідним постачальником насіння соняшнику і соняшникової олії на світові ринки. Це, в першу чергу, відбувається завдяки стабільності

внутрішнього ринку соняшнику, що зумовлено постійним попитом переробних підприємств і експортерів упродовж сезону, високими закупівельними цінами, які забезпечують високий рівень рентабельності цієї культури. Незважаючи на світову фінансово-економічну кризу, знецінення гривні та обмеженість кредитних ресурсів, Україна зберегла лідируючі позиції з виробництва та експорту соняшnikової олії на світовому ринку.

Проблема поліпшення кількісно-якісних показників функціонування вітчизняного олійнопродуктового підкомплексу в сучасних умовах має стратегічне значення, бо саме його продукція забезпечує існування одного з надійних джерел валютних надходжень, кількість яких у державі вкрай обмежена. Актуальність дослідження проблеми виробництва соняшника зумовлена тим, що забезпеченість насінням олійних культур як багатокomпонентною сировиною визначає розвиток багатьох суміжних виробництв харчової, комбікормової, хімічної промисловості, сприяє формуванню та перерозподілу трудових ресурсів [2, 3].

Виробництво соняшника в Україні концентрується на сільськогосподарських підприємствах, фермерських господарствах та господарствах населення. Тенденції розвитку олійного виробництва за останні 20-25 років в Україні в умовах ринкової економіки не відповідають національним інтересам. Продукція галузі олійництва, незважаючи на певні коливання обсягів виробництва, так чи інакше зорієнтована на експорт у довготерміновій перспективі. Ключовою проблемою подальшого розвитку виробництва олійної сировини залишається нарощування і стабілізація обсягів виробництва за рахунок оптимізації посівних площ та підвищення врожайності основної олійної культури – соняшника [4]. Для більш детального аналізу виробництва соняшника в Україні необхідно звернутися до статистичних даних про обсяги посівної площі, урожайності та валового збору соняшника у розрізі з 1990 р. до 2016 р.

Розглянувши показники таблиці 1, можна спостерігати постійну тенденцію до зростання посівних площ соняшника в Україні. Так у 2016 році вони складають 6073,4 тис. га, що у 3,7 рази більше ніж у 1990 році, в тому числі, сільськогосподарські підприємства і, особливо, господарства населення, за період новітньої історії України значно розширили посіви соняшника. Площа посівів в сільськогосподарських підприємствах зросла у 2016 р. порівняно із 1990 р. у 3,1 рази і становить 4968,1 тис. га. Особливо високими темпами збільшується площа посіву соняшника у господарствах населення, де вона у 2016 р. склала 1105,3 тис. га.

Таблиця 1

Посівні площі соняшника в Україні, тис. га

Категорії	Роки											Співвідношення 2016 р. у % до:	
	1990	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	1990 р.	2015 р.
Господарства усіх категорій	1635,9	2019,8	2942,9	3742,9	4572,5	4739,2	5194,1	4970,6	5256,5	5104,6	6073,4	у 3,7 рази	119,0
Сільсько-господарські підприємства	1607,9	1953,6	2670,7	2953,0	3667,3	3850,2	4217,6	4019,2	4230,9	4092,6	4968,1	у 3,1 рази	121,4
у тому числі фермерські господарства	0,1	95,2	355,2	674,5	906,7	967,9	1054,4	1007,4	1072,9	1026,8	1244,0	у 12440 рази	121,1
Господарства населення	28,0	66,2	272,2	789,9	905,2	889,0	976,5	950,8	1025,6	1012,0	1105,3	у 39,5 рази	109,2

Слід відмітити, що починаючи з 1990 року в Україні активно створюються фермерські господарства, посівна площа соняшника яких з 0,1 тис га у 1990 році зросла до 1244,0 тис. га у 2016 році. Фермерські господарства належать до дрібнотоварних виробників продукції та мають різні напрями спеціалізації, проте більшість з них займається вирощуванням олійних культур.

Україна займає одне з провідних місць (третє, поступаючись Аргентині і Росії) серед

соняшникосіючих держав, виробляючи щорічно близько 21-22,2 % насіння соняшнику у світі. Попит на нього необмежений і випереджає пропозицію, а його виробництво є найменш затратним і найприбутковішим для сільськогосподарських товаровиробників [5].

За показниками валового збору видно, що виробництво соняшнику в Україні з кожним роком зростає. Так, у 2016 році зібрано соняшнику у 5,3 рази більше ніж у 1990 році, при тому що площа посіву збільшилася лише у 3,7 рази (табл.1). Фермерські господарства України, за підсумками 2016 року виробили 2644,3 тис. т. олійного насіння, що у 13221,5 рази перевищує показник 1990 року.

Аналізуючи показники урожайності, можна стверджувати, що за останні роки просліджується тенденція до зростання урожайності соняшнику в Україні. Якщо у 1990 році вона становила 15,8 ц/га то в 2016 році вже 22,4ц/га. що на 41,8 % більше. Про те, слід зауважити, що зростання відбулося за рахунок сільськогосподарських підприємств, у яких урожайність у 2016 році зростає на 49,7 % порівняно з 1990 роком. Тоді як у фермерських господарствах і населення урожайність в 2016 році зменшилася на 15,2 % та 13,1 % відповідно порівняно з 1990 роком.

Отже, згідно з проаналізованими даними за досліджуваний період, можна зазначити, що виробництво соняшнику в Україні має тенденцію до зростання усіх натуральних і вартісних показників, що зумовлено швидкими темпи росту споживання та потреби в рослинних жирах ,перерозподілом посівних площ на користь групи олійних культур, де основну роль відіграє соняшник.

Таблиця 2

Валовий збір та урожайність соняшнику в Україні

Категорії	Роки											Співвідношення 2016 р. у % до	
	1990	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	1990 р.	2015 р.
Валовий збір соняшнику в Україні, тис. т													
Господарства всіх категорій	2570,8	2859,9	3457,4	4706,1	6771,5	8670,5	8387,1	10941,2	10133,8	11181,1	13626,9	5,3 рази	121,9
Сільсько-господарські підприємства	2509,2	2734,3	3025,7	3709,9	5585,6	7288,8	7131,1	9342,6	8681,7	9549,2	11730,1	4,7 рази	122,8
Тому числі фермерські господарства	0,2	86,3	347,3	735,0	1208,5	1645,5	1589,1	2086,0	1956,1	2167,0	2644,3	у 13221,5 рази	122,0
Господарства населення	61,6	125,6	431,7	996,2	1185,9	1381,7	1256,0	1598,6	1452,1	1631,9	1896,8	у 30,8 рази	116,2
Урожайність соняшнику, ц/га													
Господарства всіх категорій	15,8	14,2	12,2	12,8	15,0	18,4	16,5	21,9	19,4	21,6	22,4	141,8	103,7
Сільсько-господарські підприємства	15,7	14,1	11,8	12,8	15,4	19,0	17,4	23,0	20,5	23,0	23,5	149,7	102,2
Тому числі фермерські господарства	25,0	9,7	10,2	11,1	13,4	17,1	15,5	21,0	18,2	20,8	21,2	84,8	101,9
Господарства населення	19,8	18,8	16,0	12,6	13,1	15,5	12,9	16,9	14,7	16,1	17,2	86,9	106,8

Зростання площ посіву під соняшником та стабільна урожайність забезпечили Україні високі валові збори. Серед світових виробників Україна посідає провідне місце за валовим збором насіння цієї культури. Зростання світового попиту на олію постійно нарощує і стимулює виробництво олійних культур, зокрема соняшнику.

Враховуючи те, що виробництво соняшнику не завжди супроводжується

інтенсифікацією, а в основному ведеться шляхом екстенсивних технологій, необхідно впроваджувати інновації, які забезпечать підвищення урожайності цієї культури та валові збори, що більш повно задовольнить потребу переробних підприємств. Також необхідно створювати стимулюючі умови для функціонування і розвитку господарств населення, щоб попередити спад виробництва соняшнику у майбутньому. І, звісно, надалі помірно збільшувати площі посіву соняшнику з відповідними сівозмінами, аби не виснажувати ґрунти; створювати конкурентні умови для функціонування ринку олійних культур в Україні для стимулювання виробників.

Література.

1. Заїка С.О. Аналіз виробництва продукції рослинництва / С.О. Заїка. – Харків: ХНТУСГ, 2012. – 30 с.
2. Лисогор В.М. Аналіз експортного потенціалу України на ринку насіння соняшнику та продуктивного переробки / В.М. Лисогор, О.В. Пітик //Зб. наук. праць ВДАУ; наук. ред.. Л.П. Серета. – Вінниця. – Випуск 38. – 2009. – С. 127-135.
3. Матеріали Державної служби статистики України – режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Присяжнюк М.В., Зубець М.В., Саблук П.Т. та ін. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / за ред. М.В. Присяжнюка, М.В. Зубця, П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка, М.М. Федорова. – К.: ННЦ ІАЕ, 2011. – 1008 с.
5. Саблук П.Т. Національна доктрина продовольчої безпеки в Україні / П.Т. Саблук, Г.М. Калетнік, С.М. Кваша та ін. // Економіка АПК. – 2011. – № 8. – С. 3- 12.

РОЛЬ УПРАВЛІНСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Романова Р.Р., Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. П. Василенка

Науковий керівник – старший викладач Голованова Г.Є.

У процесі управління будь-якою організацією виникає необхідність свідомо та відповідально оперувати інформаційними ресурсами. У першу чергу обмін інформацією виникає між усіма ланками організації: від керівника – до підлеглого – у вигляді постановки конкретних завдань, що необхідні для досягнення поставлених цілей, а від підлеглих - до керівника – у вигляді звітів про виконану роботу, уточнюючих питань та пропозицій.

Взаємозв'язок організації із зовнішнім середовищем також базується на «дифузії» інформації: злиття внутрішньої інформації організації із зовнішньою, якій притаманні зміни і коливання, у результаті цього процесу і виникає потреба у розробці управлінських рішень необхідних для регулювання процесів організації.

Роль інформації настільки важливий для життя організації, що з позиції теорії інформації все управління організацією якраз і є безперервним процесом її збору, обробки, зберігання і розподілу[1].

Організація, як цілісна система просто не зможе існувати без наявності достовірної інформації, адже її успішне функціонування в умовах динамічної трансформації економіки може забезпечити тільки постійний аналіз та відповідне простеження змін на підставі актуальної, повної та своєчасної інформації. Це дасть змогу створити методологію вироблення оптимальних управлінських рішень і алгоритм їх реалізації.

Управлінська інформація — це сукупність необхідних нових та інших сучасних і репрезентативних даних, які сприятимуть якісному прийняттю управлінських рішень та управлінській діяльності [2]. Інформація відображає стан і зміни стану певної системи. Різноманітність станів системи, що відображається, породжує різноманітність інформації. У цьому розумінні рух інформації визначає рух системи.

Інформація як управлінська категорія – це нові відомості, що характеризують управлінську ситуацію, що знижують рівень невизначеності відносно майбутнього, сприйняті та оцінені як корисні для вирішення тих чи інших завдань управління [3]. Підготовка певного рішення вимагає забезпечення всебічної його інформованості, обґрунтованості.